

Η Τηλεγόνεια (ή Τηλεγονία) είναι το τελευταίο από τα επτά έπη του Τρωικού κύκλου, αυτό που περιγράφει τις περιπέτειες του Τηλέγονου, γιου του Οδυσσέα και της Κίρκης. Το ξέρουμε από τις αναφορές του Πρόκλου και του Απολλόδωρου. Συνεχίζει τον μύθο από εκεί που τελειώνει η Οδύσεια:

Μετά την ειρήνευση του Οδυσσέα με τους συγγενείς των μνηστήρων, ύστερα από την θεία μεσολάβηση της Αθηνάς, οι τελευταίοι ασχολήθηκαν με την ταφή των νεκρών τους, ενώ ο ήρωας έφυγε για λίγο στην Ήλιδα, να δει τι γινόταν με τα εκεί κοπάδια του. Βασίλευε εκεί ο συμπολεμιστής στην Τροία, Πολύξενος, γιος του Αγασθένη κι εγγονός του Αυγεία, ο οποίος και τον φιλοξένησε, χαρίζοντάς του πολύτιμα δώρα. Μετά την επιθεώρηση των κοπαδιών του, ο Οδυσσέας επέστρεψε στην Ιθάκη και θυσίασε στους θεούς. Χρειαζόταν όμως πάλι να φύγει:

Ο Τειρεσίας, τον οποίο είχε συναντήσει στον Άδη, τον είχε προειδοποιήσει ότι έπρεπε να φορτωθεί ένα κουπί και να πάει στην χώρα των ανθρώπων που δεν έχουν δει θάλασσα, δεν ξέρουν από πλοία, δεν αλατίζουν τα φαγητά τους και δεν έχουν ιδέα από κουπιά. Κι όταν συναντούσε κάποιον που θα περνούσε το κουπί του για λιχνιστήρι (δικρανο, εργαλείο για τον χωρισμό του πίτουρου από το στάρι), έπρεπε να σταματήσει, να χώσει το κουπί στο χώμα κι επιτόπου να θυσιάσει στον Ποσειδώνα κριάρι, αγριογούρουνο και ταύρο. Μετά, έπρεπε να γυρίσει στην Ιθάκη και να κάνει εκατόμβη (θυσία εκατό βοδιών) σε όλους τους θεούς. Μετά από όλα αυτά, θα μπορούσε να ζήσει ήσυχα ως τα βαθιά γεράματα και να πεθάνει «εξ αλόος»: Έξω από τη θάλασσα ή εξαιτίας της θάλασσας.

Ο Οδυσσέας φορτώθηκε το κουπί και πέρασε στην Θεσπρωτία. Προχώρησε αρκετά, ώσπου συνάντησε τον άνθρωπο που είχε προβλέψει ο Τειρεσίας. Όμως, μετά την θυσία, δεν έφυγε από εκεί. Έμεινε κι απέκτησε σχέσεις με την βασίλισσα της περιοχής, την Καλλιδική, που του χάρισε γιο, τον Πολυποίτη. Ο Οδυσσέας μετείχε και στον πόλεμο των Θεσπρωτών με τους γείτονές τους, Βρύγες, που βρίσκονταν κάτω από την προστασία του θεού Άρη. Αρχικά, οι Βρύγες νικούσαν αλλά, για μια ακόμα φορά, η θεά Αθηνά στάθηκε στο πλευρό του Οδυσσέα κι έκανε τη νίκη να γείρει στη μεριά του.

Κάποτε, η Καλλιδική πέθανε. Ο Οδυσσέας παρέδωσε τον θρόνο στο γιο τους, Πολυποίτη, και γύρισε στην Ιθάκη. Τον ίδιο καιρό, ο Τηλέγονος τον αναζητούσε. Ήταν πια αρκετά μεγάλος κι είχε μάθει από τη μητέρα του, τη μάγισσα Κίρκη, ότι ήταν γιος του. Ο Οδυσσέας

δεν ήξερε ότι τον είχε γιο καθώς το μωρό γεννήθηκε μετά την αποχώρησή του από το νησί της. Γι' αυτό άλλωστε η μητέρα του τον είχε ονομάσει Τηλέγονο. Επειδή γεννήθηκε όταν ο πατέρας του βρισκόταν ήδη μακριά. Κι ακόμα, ο Τηλέγονος έμαθε από τη μητέρα του ότι ο Οδυσσέας ήταν βασιλιάς της Ιθάκης, ένα νησί που η ίδια αγνοούσε πού ακριβώς βρισκόταν.

Ο νεαρός μπήκε σε ένα πλοίο και ξεκίνησε το ψάξιμο. Το έπος περιέγραφε τις περιπέτειές του. Μια από αυτές ήταν όταν έσπασε η λόγχη από το δόρυ του. Ψάρεψε ένα φαρμακερό σαλάχι, αφαίρεσε το κεντρί του και το προσάρμοσε στο δόρυ, αποκτώντας έτσι ξανά τη λόγχη που είχε χάσει. Επόμενος σταθμός του ήταν η Ιθάκη. Δεν ήξερε πού βρισκόταν. Πεινούσαν όμως κι αυτός και οι ναύτες. Βγήκαν στο νησί, εντόπισαν ένα κοπάδι ζώα, έκλεψαν κάμποσα και τα έσφαξαν, να τα φάνε.

Τα νέα έφτασαν στο ανάκτορο του Οδυσσέα παραμορφωμένα: Πειρατές είχαν βγει στο νησί και λεηλατούσαν τα κοπάδια. Ο Οδυσσέας μπήκε επικεφαλής του στρατού του και βγήκε να αντιμετωπίσει τους όπως νόμιζε εισβολείς. Βρέθηκε αντιμέτωπος με τον Τηλέγονο, τον οποίο φυσικά δεν αναγνώρισε. Το δόρυ του νεαρού βρήκε τον ήρωα. Η φαρμακερή λόγχη τον έριξε νεκρό. Η προφητεία του Τειρεσία ότι θα πεθάνει «εξ αλός», τελικά, σήμαινε «από τη θάλασσα»

Φυσικά, κάποια στιγμή, ο Τηλέγονος έμαθε ότι στην πραγματικότητα είχε σκοτώσει τον πατέρα του. Απαρηγόρητος, φόρτωσε τη σορό του στο πλοίο, πήρε μαζί του την Πηνελόπη και τον ετεροθαλή αδελφό του, Τηλέμαχο, κι έφυγε στην Αία, το νησί της μητέρας του.

Η Κίρκη έκανε αθάνατους και την άλλοτε αντίζηλό της, Πηνελόπη, και τον γιο της, Τηλέμαχο. Ο Τηλέγονος παντρεύτηκε την Πηνελόπη κι ο Τηλέμαχος την Κίρκη. Κατά τον Υγίνο, η Κίρκη γέννησε του Τηλέμαχου τον Λατίνο (κατ' άλλους ήταν γιος της από τον Οδυσσέα, όπως και οι Τηλέγονος και Άτριος) και η Πηνελόπη του Τηλέγονου τον Ιταλό. Και με όλα αυτά, Ρωμαίοι, Λατίνοι και Ιταλοί προέρχονταν από την Ιθάκη.

(τελευταία επεξεργασία, 14 Ιουνίου 2022)

